

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. VI. Quotuplex sit gratia sanctificationis, seu gratum faciens; & de
varijs huius gratiæ significationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

positè potuerit Apostolis gratias illas distinguere, & tanquam sufficientes numerare, nihilominus non cogitur dicere, aut illas omnes necessario esse distinguendas, aut non posse, vel easdem in plures distinguere, vel illis alias adiungi. Nam idem D. Thomas in 2. 2. ad pauciora membra illas reuocasse videtur, nimirum prophetiam, donum linguarum, gratiam sermonis, & gratiam miraculorum. Imo etiam Paulus in eodem capite sub vno Doctorum nomine eos comprehendit, qui sermonem scientiæ, vel sapientiæ, vel fidei habent. Et sub nomine Prophetarum videtur etiam discernentes spiritus completi. Aliunde verò ex varijs interpretationibus istarum gratiarum, quas retulimus, non obscurè colligitur, sub aliquibus earum plures contineri, quæ ut distinctæ possunt recenseri. Nam gratia sapientiæ, & scientiæ ut ad cognitionem spectat, & ad aliorum vtilitatem datur, posset distinguere à gratia sermonis vtriusque membri, & singuli modi fidei, quos explicuimus, quatenus, & in se veri sunt, & distincti, licet æquiuoce nomine fidei significetur, possent in plures gratias distinguere, si propria singulis nomina imponerentur. Gratiam item sanitatum paulo post vocauit Paulus gratiam curationum, quia varia sunt dona curationum, & cuiusdam datur virtus contra vnam morbi speciem, alteri contra aliam, & ab hac gratia, & ab operatione virtutum potestas eiiciens demones separari posset, cum in Ecclesia vnus gradus ministrantium exorcistarum nominetur. Ac denique eadem interpretatio sermonum varios modos complectitur, qui ferè solo nomine conueniunt, & re ipsa distinguere possunt.

64. Præter hæc item multa sunt alia dona supernaturalia, quæ per se non dantur propter sanctitatem recipientis, sed propter Ecclesiæ vtilitatem, quæ sub baptisimo non videntur comprehendi, cum tamen illas esse gratias gratis datas negari non posse videatur, cum illis denotatio huius gratiæ conueniat. Huiusmodi in primis est character ordinis. Nam character baptismi merito ad gratiam sanctificantem reducit, quia non ordinatur per se ad aliorum vtilitatem, sed ad propriam sanctificationem, saltem ut potentia ad recipiendam illam per sacramenta. Idemque cum proportionem de characteris sacramenti confirmationis dici potest, datur enim solum in ordine ad fidei confessionem, ad quam vnusquisque debet esse armatus, & paratus, non propter aliorum vtilitatem, sed propter propriam sanctificationem, & quasi ex personali debito pugnandi pro fide. Character autem ordinis solum datur ad vtilitatem Ecclesiæ propter ministeria spiritualia, & publica in illa necessaria, quæ maximè ordinantur ad publicum Dei cultum, & ad fidelium sanctificationem. Est enim ille character potestas quædam actiua supernaturalis; ergo est gratia, nam gratis datur. Et licet detur certa lege recipienti tale sacramentum, & consensum, seu intentionem postulet recipiendi sacramentum, hoc nihil derogat rationi gratiæ, nam gratia sacramentalis vera gratia est; imò maximè gratuita, cum detur præter opus operantis, etiam si detur ex lege volenti recipere sacramentum. Non datur autem illa potestas ordinis in bonum recipientis, sed propter vtilitatem fidelium. Optimè ergo dici potest gratia gratis data.

65. Secundo idem dici potest de potestate iurisdictionis, præsertim in foro interno: nam illa est supernaturale donum gratuitum ad fidelium spirituale commodum ordinatum. Neque est necesse, ut ad confirmationem fidei conferat, quia Paulus non dixit, hæc gratias dari solum ad confirmationem fidei, sed absolute ad vtilitatem: ergo satis est, quod data sit propter fidelium sanctificationem. Fateor autem hæc dona, quæ ad sacramenta ministranda Ecclesiæ relicta sunt, posse ad gratiam sanctificantem reduci, quatenus, & adiunctum habent ex vi sacramenti or-

dinis auxilium gratiæ sanctificantis, ut indigne ministrantur, & ad causas gratiæ sanctificantis pertinent, quæ causæ sub illo respectu ad ordinem gratiæ gratum facientis reuocantur, ut infra videbimus. Tertio dici potest gratia gratis data illa, quæ datur Pontifici, aut generali Concilio ab ipso approbato ad definiendas res fidei, quæ in Pontifice clausis scientiæ appellatur. Nam illa sine dubio est supernaturale donum gratis datum propter Ecclesiæ vtilitatem. Postest autem non immerito reduci ad gratiam prophetiæ, vel interpretationis sermonum: nam si interpretatio Scripturæ non authentica, sed vtilis Ecclesiæ, facta ex speciali auxilio, est gratia gratis data: cur non multo magis erit ex gratia authentica interpretatio? Erit ergo vel interpretatio sermonum, vel participatio quædam Prophetici spiritus, seu instinctus.

66. Quarto Paulus in eodem capite iterum recensens dona data Ecclesiæ ponit Apostolos, Opitulantes, Alia gratia gubernationes. & licet non dicat hæc pertinere ad gratias gratis datas, simul illa coniungit cum alijs gratijs gratis datis, ut sunt Propheta, Doctores, virtutes, gratia curationum, genera linguarum, & interpretatio sermonum, quæ superioribus coniunctæ eundem numerum nouenarium reddunt: cum tamen illa tria priora non videantur à gratijs gratis datis omnino condistincta, nec sub priori nouenario comprehensa. Nam licet idem Apostolus in principio capitis tria distinxerit, scilicet gratias, ministeria, & operationes, nihilominus hæc (ut notat Chrysostomus Homilia 29.) nominibus distinguuntur, non rebus, nam ministratio, inquit, donum est gratuitum, sed significatur nomine laboris, ne fortasse doleat, qui illud non recipit. Idemque de operatione subiungit, adducens illud Galat. 2. Qui operatus est Petro in Apostolatu, Operatus est mihi inter gentes. Igitur ex sententia Chrysostomi Apostolatus etiam est charisima, seu donum gratuitum, ac subinde gratia gratis data: nam sine dubio propter vtilitatem Ecclesiæ datum est. Opitulantes videntur esse curationes infirmorum, distributiones eleemosynarum, & similia ministeria, quæ sine iurisdictione exercentur, & illis Ecclesiæ membra inuicem iuuantur, & quatenus ex dono gratuito Spiritus Sancti fieri possunt, inter charismata à Paulo numerantur. Denique gubernationes, seu ministeria ex iurisdictione speciali concessa Ecclesiæ ad spiritualem suam gubernationem, quæ iurdictio donum gratuitum est, & ad communem vtilitatem. Sunt ergo istæ suo modo gratiæ gratis datæ Ecclesiæ, quauis in priori numeratione omissæ sint, vel quia specialiter gratiarum nomine illæ tantum operationes significatæ sunt, quæ in ipso opere vel modo operandi aliquid habent supernaturale, vel quæ non pertinent ad ordinariam gubernationem Ecclesiæ, sed extraordinariè pro re nata, & iuxta occasiones occurrentes conferuntur.

CAPVT VI.

Quotuplex sit gratia sanctificationis, seu gratum faciens, & de varijs nominibus huius gratiæ significationibus.

67. Gratia gratum faciens propter excellentiam suam simpliciter nomen gratiæ obtinuit, & in ea potissimum significatione in titulo huius tractatus sumitur, est enim proximum obiectum eius, ac proprium. Sub hac autem generali appellatione multa gratiarum genera continentur, quæ licet in discursu huius materiæ tractanda, & explicanda sint, hic sunt saltem quoad nominum significationem distinguenda, ut de rebus ipsis distinctè disputare, & vnusquisque gratiæ necessitatem, essentiam, causas, & effectus, ac proprietates explicare valeamus. Nam de hac gratia in sua generalitate sumpta non possunt hæc omnia, nisi valde confusè, & imperfectè declarari.

Solum

2. Solum ergo in communi supponimus, loqui nos de gratia gratum faciente, quæ in anima aliquid creatum sit, eique inhæreat. Creatum appellamus, licet per propriam creationem ex nihilo non fiat, sed aliquo modo fit ens participatum à natura, & personæ in creatura distinctum, & animæ inditum, siue in essentia, siue in potentia, de hoc enim postea videbimus. Ita enim supra diuisionem gratiæ in creatam, & increatam varijs Scripturæ testimonijs probando, dari nobis creatam gratiam, quæ nobis intrinseca sit, & non tantum extrinseca, ostendimus. Et ex eisdem locis illam ad ordinem gratiæ gratum facientis maximè pertinere conuincitur: nam per illam dicimur fieri sancti, & iusti, & Spiritum Sanctum nobis infundi, vt ad rectè operandum adiuuemur. Et simili modo hanc gratiam probant omnia Scripturæ, Conciliorum, & Patrum testimonia, quæ docent gratiam Dei, quæ sanctificatur, & ad operandam iustitiam iuuatur, nobis donari, infundi, in nobis fieri, augeri: nam hæc vel non habent locum, nisi in rebus creatis, vt fieri, augeri, vel saltem sine creatis donis fieri non possunt, vt donari, infundi, vulgaria loca sunt ad Romanos 5. ad Ephes. 1. & 4. 2. Corinth. 1. & similia, quæ postea suis locis tractabimus, & optima sunt verba illa Psalmi 50. *Cor mundum creauit me Deus*, quibus Dauid & gratiam sanctificantem postulabat, & per quandam creationem dandam esse supponebat. Et ideo Paulus ad Ephes. 4. hominem iustum nouum hominem vocat, qui secundum Deum creatus est.

3. Hoc ergo supposito, gratia hæc gratum faciens in habitualem, & actualem distinguitur. Nam, vt supra dixi, gratia sanctificans, quæ eadem est, quæ gratum faciens, vtrumque genus donorum includit. Dicunt vero aliqui, nunquam Augustinum, vel alios Patres antiquos contra Pelagianos de gratia disputantes, per gratiam intellexisse habitualem, sed auxiliantem tantum, quia de hac fuit illis contentio cum Pelagio, non de habituali gratia, vt significat Augustinus epistol. 105. dicens, non satis esse, si Pelagius admittat gratiam remissionis peccatorum, quia per hoc non posset defendere gratiam sine meritis, quia nec ipsa remissio datur sine aliquo merito. Alij verò Scholastici, vt supra retuli, solam gratiam habitualem volunt esse gratum facientem, qui consequenter illam distinctionem non admitterent, vtique sub illo diuiso. Sed hæc diuersitas est in vfu verborum, nam rem ipsam, id est, vtrumque genus illius gratiæ nullus Catholicus negat, siue hoc, siue illo nomine illam appellet. Nos autè addimus etiam quoad vsum verborum vtramque gratiam à Patribus antiquis esse traditam, & sub gratia sanctificante, quæ eadem est cum gratum faciente, comprehendam. Eademque doctrina sumitur ex D. Thoma. q. 27. de Verit. art. 5.

4. Et in primis manifestum est, remissionem peccatorum ad gratiam sanctificantem pertinere: illam autem vocat gratiam remissionis peccatorum Augustinus dicta epistola 105. & eam distinguit à gratia fidei in hoc, quod gratia fidei non cadit sub merito, quia non supponit aliam fidem, per quam impetretur: at vero gratia remissionis peccatorum cadit sub aliquo merito, quia per fidem impetratur. Per hanc autem gratiam remissionis peccatorum, sanctificantem intellexisse Augustinum ex eodem sumi potest primo retract. capit. 24. & 25. ubi recognoscens quod in epistolis ad Roman. & ad Galat. exponendo illa Apostoli verba, *Gratia vobis, & pax*, dixerat, gratiam esse in dimissione peccatorum, pacem vero in reconciliatione Dei, seu gratiam esse, quæ nobis condonatur peccata, vt reconciliemur Deo, pax autem, quæ reconciliamur Deo, adiungit. Sic accipiendum est, vt tamen sciamus etiam vtrumque ad generalem Dei gratiam pertinere. Per hanc autem generalem gratiam sine dubio intelligit sanctificantem gratiam, de qua illi erat cum Pelagio

contentio, & ad illam maxime pertinet pax reconciliationis cum Deo, vt est perse notum, ergo ad eandem spectat gratia remissionis peccatorum, & per vtramque significatur habitualis gratia, quia illa duo, scilicet, remissio peccatorum, & reconciliatio cum Deo, licet distinguantur, tanquam duo beneficia, reuera sunt ab vna gratia sanctificante, quæ præcisè concepta in ordine ad illos duos effectus illas duas denominationes recipit.

Vnde in eadem expositione inchoata epistola ad Romanos idem Augustinus subiungit. Cum enim per August. a. gratiam remissionis peccatis, absumpta fuerint inimicitie, restat, perse & eld. vt pace adheramus illi, à quo nos sola peccata dirimebant. Illam verò esse vnam gratiam, & illam esse habituale donum, paulò inferius declarat. Quærens enim rationem, cur Paul. dixerit, *Gratia vobis, & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo, & Spiritum Sanctum omiserit*, ait Non mihi alia ratio videtur, nisi vt ipsum donum Dei Spiritum Sanctum intelligamus. Gratia porro, & pax quid aliud est quam donum Dei, vnde nullo modo dari hominibus gratia potest, quæ liberamur à peccatis, & quæ reconciliamur Deo, nisi in Spiritu Sancto. Igitur longe aliter posuit Augustinus gratiam remissionis peccatorum, quam Pelagius; tum quia Pelagius per gratiam remissionis non intelligebat donum aliquod infusum, sed extrinsecam condonationem peccatorum, sicut Augustinus indicat lib. de Grat. delib. arb. c. 14. cuius contrarium ipse docet, tum etiam, quia licet illam vocaret gratiam, ponebat aliquod eius meritum in perfido Pelagii liberi arbitrij viribus fundatum, & ita non poterat in remissione peccatorum saluare veram rationem gratiæ: Augustinus autem licet ponat aliquod meritum huius gratiæ, docet illud esse fundatum in priori gratia, & ideo non esse gratiæ contrarium. Et ita Patres disputantes cum Pelagio de gratia, & contententes nō dari ex merito, etiam de hac gratia disputarunt. Si ergo Patres sub gratia sanctificante veram gratiam remissionis peccatorum comprehendunt, negari non potest, quin habitualia dona sub illa gratia complectantur, quod pluribus in libro sexto, capite primo comprobabimus. Hæc enim solum hic præmitto, vt constet, quid sit apud Augustinum gratia remissionis peccatorum, quod eodem ferè modo exposuit D. Thomas 1. 2. q. 110. ar. 1. ad 3.

Deinde non minus certum est, in vfu Sanctorum Patrum sub gratia sanctificationis, seu gratum faciente comprehendendi actuales gratias, quibus ad remissionem peccatorum obtinendam, & ad rectam operationem homini iuuatur. Id constat in primis ex Concilio Mileuitano cap. 3. dicente, *Quicumque dixerit gratiam Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissæ sunt, nō autem ad adiutorij, vt non committuntur, anathema sit*. Et in cap. 4. declarat, ad eandem gratiam pertinere omnia auxilia, quæ vel ad fidei veritatem cognoscendam, vel ad Deum diligendum nobis donantur. Et in cap. 5. similiter definit, gratiam iustificationis esse necessariam, vt præcepta implere possimus, quod maximè propter actuales gratias dictum esse, ex dicendis in lib. 1. & 2. constabit. Et eadem repetuntur in Concilio Africano sub Bonifacio canon. 78. 79. & 80. Et ex Concilio Carthagin. referuntur, & approbantur in epistol. Cælestini. 1. & ad Episcop. Galli. capit. decimo. Sic in epistol. 90. inter epistolas Augustini, quæ est Concilij cuiusdam Carthagin. ad Innocent. Papam, *Gratia, quæ Christianis sumus, completi dicunt omnia auxilia*, quibus ad bene operandum iuuatur, constat autem gratiam, quæ Christianis efficitur, maximè illam completi, quæ nos Deo gratos reddit. Et in epistol. 95. quæ est quinque Episcoporum Augustino ad eundem Innocent. eandem vocant, *gratiam quæ iustificamur ab iniquitate, & quæ saluamur ab infirmitate*, & infra dicunt, ad hanc gratiam spectare, quidquid per subministrationem in Spiritu Sancto pertinet ad concupiscentias, tentationesque vincendas,

vincendas, quem diuissime effudit in nos, qui ascendit in celum, & captiuam duxit captiuitatem, & dedit dona hominibus. Dat autem Christus per subministrationem Spiritus Sancti non tantum habitualia dona, sed etiam auxilia omnia, quibus contra concupiscentias dimicamus; omnia ergo illa ad gratiam pertinent, qua iustificamur. Et in hac significatione loquitur Augustinus de diuina gratia in omnibus suis operibus, vt legenti facile constabit. Recte ergo hæc gratia in habitualem, & actuale diuiditur, vtrique enim necessaria est ad nostram iustificationem, & illam Deus operatur inchoando, vel perficiendo illam. Vnde si nomen gratiæ gratum facientis quasi collectivè sumatur, vtrique gratias complectitur, tanquam partes illius collectionis: si verò proprius sumatur, vt generale nomen sub se plura dona complectens, sic per modum generis in species, in habitualem, & actuale gratiam diuiditur, & in hac significatione in presenti sumitur.

7. Vterius verò vtrumque membrum breuiter subdividendum est. Et primò gratia sanctificans diuidi solet in gratiam viæ, & patriæ, seu inchoatam, & consummatam, quæ diuisio vtrique membro præcedentis diuisionis accommodari potest. Nam omnia dona gloriæ, gratiæ quædam sunt, & ad omnia, & singula potest accommodari illud Romanor. 6. *Gratia Dei vita æterna*, & si respectu ad dona viæ comparentur, se habent vt perfecta, & consummata respectu eorum, quæ inchoata fuerant, vel ex parte data. Sic comparatur visio Dei ad fidem, & cognitionem viæ, iuxta illud 1. Corinth. 13. *Ex parte cognoscimus, cum autem venerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est, &c.* Sic etiam possessio beatitudinis comparatur ad spem, & charitas patriæ licet sit eadem in substantia, in statu, modo, & gradu est consummata, respectu sui, prout in via fuerat inchoata. Nam hic semper est imperfecta, ibi autem erit plena, iuxta illud ad Philipp. 3. *Non quod iam acceperim, aut quod iam perfectus sim, sequor autem, si quo modo comprehendam.* Eademque ratio est de cæteris actibus, & donis, seu virtutibus, & de ipsa gratia habituali, quæ ibi, & non antea consummabitur. Ad quam consummationem omnes huius vitæ gratiæ, & ministeria conferuntur, dicente Paulo ad Ephes. 4. *Ipse dedit quosdam Apostolos, &c. ad consummationem Sanctorum in opus mysterij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in virum perfectum, &c.* Veruntamen licet gratia consummata in suo esse sit perfectior respectu, nihilominus ratio gratiæ simplicius, & perfectius inuenitur in gratia viæ; quia gratia patriæ iam est corona iustitiæ, & inchoat rationem gratiæ, quod ex meritis fundatis in gratia viæ procedit, & ideo de illa exponit Augustinus illud Ioann. 1. *Gratiam pro gratia tract. 3. in Ioan. & in Enchir. c. 7. de Grat. & lib. arb. c. 8. & de Corrept. & grat. c. 13.* Et hinc nomine gratiæ simpliciter intelligitur gratia viæ, & gratia patriæ gloria vocatur, iuxta id Psalm. 83. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Atque ita de gratia nunc loquimur, nam ea, quæ sunt propria gratiæ consummatæ, in tractatu de Beatitudine considerantur.

Ratio gratiæ perfectior in via, quam in patria est.

In via gratia, in patria gloria.

8. Gratia igitur viæ habitualis diuidi potest in eam, quæ est in essentia animæ, & eam, quæ est in potentiis. De priori intelligi optimè possunt illa testimonia, *In laudem gloriæ gratiæ sue, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo*, ad Ephes. 1. De posteriori sunt illa testimonia Roman. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris*, & ad Ephes. 1. *Gratia est salutari per fidem, & hoc non ex vobis, donum enim Dei est.* Sed quia vtriusque ordinis testimonia sunt ambigua, & varias habere possunt expositiones, ideo subdivisio hæc, & illud primum membrum præcedentis diuisionis in libr. 6. ex professo nobis probanda sunt. Nunc solum aduertimus, longè certius esse, gratiam gratum facientem habitualiter infunditur, quam quod aliquod donum in essentia animæ im-

Notabile.

mediatè recipiatur, vel (quod perinde est) quod sit distinctum ab habitibus virtutum, quæ sunt proxima principia operationum: id tamen nunc tanquam probabilius supponimus: & iuxta hanc hypothesin semper loquemur. Nam hac subdivisio supposita, illa gratia, quæ in essentia animæ immediatè infunditur, quali per antonomasiam inter Scholasticos, & præsertim in schola Diui Thomæ nomen gratiæ sanctificantis, seu gratum facientis obtinuit, vt ab alijs habitibus per se infusus, qui virtutes, vel donæ vocantur, distinguatur. Nam quia illa gratia perfectior cæteris censetur, & nomen sanctificantis gratiæ perfectionem magnam indicat, ideo simpliciter dictum ad perfectissimum gratiæ donum significandum accommodatum est, & in hac significatione frequentius, & ordinariè in hoc tractatu loquemur, cætera vero de hac diuisione in dictum librum 6. remittimus.

Gratia item gratum faciens actualis multipliciter subdividi potest. Primo quidem, seu proximè illam partimur in actus supernaturales, & auxilia, seu motiones Dei, quibus nos ad illos efficiendos promouet. Supponimus. n. dari in nobis aliquos huiusmodi actus supernaturales. Ex qua hypothesi duo manifeste inferuntur, vnum est, illos esse dona Dei non debita natura. Vnde dixit Augustinus in Enchirid. ca. 7. Deum præmium his actibus dando, remunerare dona sua, quod latius confirmat libr. de Grat. & libero arb. cap. 6. sunt ergo gratiæ, & sub gratum faciente continentur, vt dixi, quia per illos iustitia vel acquiritur, vel augetur, & consequenter sunt gratiæ actuales, quia non permanent, nisi dum sunt. Aliud quod inferitur, est, huiusmodi actus non posse fieri sine speciali, seu aliquo modo supernaturali auxilio Dei, quia si opus supernaturale est homini, profecto vires eius naturales superat; ergo oportet, vt per auxilium Dei defectus ille suppleatur: ergo etiam illud auxilium est gratia aliquid ad propriam sanctificationem conferens, ac subinde sub generali gratia gratum faciente contenta. Distinguitur autem hæc gratia ab ipso actu, vel tanquam via ad illum, vel saltem vt motio influens in illum, & ideo non transcendit ordinem gratiæ actualis; recte igitur actualis gratia in illa duo membra distinguitur.

Vterius vero gratia hæc actualis, vt ad actus ipsos pertinet, multiplex est, & breuiter notari possunt tres præcipuæ partitiones. Prima est, quia duobus modis actus esse potest actus supernaturalis, scilicet in sua entitate, & dicitur supernaturalis quoad substantiam, vel solum in modo, quo fit, nimirum, quia tunc fit per speciale Dei auxilium, quando per naturales causas, vel fieri non posset, vel infallibiliter non fieret, quam partitionem in toto libro 1. & 2. explicaturi sumus. Secunda est, quia hi actus interdum sunt perfectè humani & liberi, & sufficienti consideratione rationis elicit; alij verò sunt sine libertate facti ex necessaria motione Dei, & absque sufficienti consideratione, & deliberatione hominis elicit, ad eum modum, quo contingit esse in nobis motus cogitationum, vel appetitionum ineliberatos, ac naturales, qui dicuntur primò primi. Priores actus perfectè humani spectant propriè ad primum membrum gratiæ actualis, quod supernaturales actus cōtinet, tum quia isti sunt propriè, & perfectè nostri, quia illorum sumus domini; tum etiā, quia alij actus necessarij sub auxilijs actualibus continentur, & ita semper loquemur. Quia licet in illis actibus naturalibus distingui possit, & ratio actus vitalis integri, & consummati in sua ratione, & ratio viæ, seu tendentiæ ad illum, illa distinctio solum est physica, & ad moralem gratiæ considerationem parum confert. Tertia veluti subdivisio illius membri supernaturalium actuum humanorum esse potest, quia quidam illorum antecedunt habitualem iustitiam vel tempore, vel saltem natura, alij subsequuntur, priores solent esse dispositiones ad iustitiam,

9. Actualis gratia sanctificantis sunt actus supernaturales, & Dei conuersus ad illos requiritur.

10. Prima par-
ticipatio actus
est gratia
Secunda

Tertia

tiam, posteriores vocantur fructus iustitiæ, & ita vno vel altero modo ad gratiam sanctificantem pertinent. His addi possunt diuisiones secundum varias virtutum species, de quibus in lib. 2. dicendum est.

11. Tandem hæc etiam gratia actualis, vt de auxilijs dicitur, multiplex est, tamen quia illorum auxiliorum varietas in lib. 3. & sequentibus ex professo tractanda est, hic tantum ad vsum nominum præ oculis habendum tria breuiter prænotabimus. Primum est, nouem esse præcipuas voces, quibus hæc actualis gratia nuncupari solet. Primo enim dicitur hæc gratia, vel motio præueniens, quia tempore, vel natura, præcedit vel meritum, vel actum, vel influxum liberi arbitrij, & ita hominem præuenit, & in idem redit, si vocetur præmotio gratuita, siue auxilium præmouens, nam commune est omni actuali gratiæ spiritualiter mouere animam, ideo enim actualis dicitur, quia in actuali motione consistit: cum ergo dicitur præmotio, significatur antecessio temporis, vel naturæ, quam etiam nomen præueniens significat. Secundo dicitur concomitans, seu comitans, quia simul cum ipso libero arbitrio influit in actum, & ab aliquibus vocari solet auxilium simultaneum. Tertiò dicitur subsequens, quia supponit vel aliam gratiam, vel aliquem actum liberum ex gratia factum, ratione cuius datur. Quartò vocatur excitans, quia hominem non attendentem, & quasi dormientem a somno excitat, mentem actualiter illuminando, vel cor eius tangendo. Quintò dicitur adiuuans, quia ipsum hominem, vt actum operantem iuuat. Sexto dicitur operans, quia solus Deus per illam in homine operatur, solus, inquam, id est, sine libera hominis cooperatione. Septimò dicitur cooperans, quia cum ipso libero arbitrio actu operatur. Quibus adduntur nomina gratiæ sufficientis, & efficacia, quæ easdem gratias significant, easque ferè omnes sub diuisione possunt: & nunc perfundiorè possunt ita exponi, vt sufficiens dicatur ratione virtutis, & potestatis, quam habet ad operandum: efficax verò ratione actualis effectiõis, quam vel ex se, vel ex modo, quo datur infallibiliter habet. Ratio autem prædicti numeri non est alia, nisi quia illæ voces sunt vtiatæ à Patribus ad significandas gratias actualium auxiliorum, & illæ sufficienter significant omnes diuinas motiones necessarias ad opera gratiæ, saltem sub generalibus rationibus, & habitudinibus earum, vt in libro 4. cap. 3. dicturi sumus.

12. Quamobrem non sunt facile aliæ voces in hac materia admittendæ, vel introducendæ, nisi aliquas species prædictarum motionum significant, & in vfu Sanctorum Patrum inueniantur. Sæpius enim significantur aliquæ ex prædictis gratijs nomine vocationis, illuminationis, inspirationis, & tactus cordis, vt in Concilio Trident. sess. 6. & in Arausicano, & alijs videre licet, sed per hæc omnia significantur eadē gratiæ, quæ secundum alias considerationes, aut respectus dicuntur præuenientes, excitantes, aut operantes. Nam gratia actualis mouet hominem ad sanctam voluntatem, & operationem, vnde necesse est, vt ab intellectu incipiat, vt recte notauit Augustinus de Prædestin. Sanctorum cap. 2. & quæst. ad Simplician. & ideo prima gratia, quæ hominem præuenit, & excitat, rectè dicitur vocatio, quia hominem vocat ad bene operandum, & dicitur illuminatio, quia aliquid manifestat intellectui, & omne quod manifestatur, lumen est, vt dixit Paulus, & ab Augustino supra, & sæpe vocatur sancta cogitatio. Inspiratio verò dicitur, vel quia venit ab Spiritu Sancto, qui vbi vult spirat, vel quia voluntatem etiam excitat, & mouet, vnde actus cordis merito appellatur: nomine enim cordis voluntas significari solet, iuxta illud Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, quantumvis possit etiam ad totam mentem, & intellectum referri iuxta illud, Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?

13. His aliqui addunt gratiam præoperantem, solum

Pars I.

quia illa voce semel vsus est Prosper in epistol. ad Augustinum, sed illa coincidit cum gratia operante, & illa particula Præ solum indicat operantem gratiam esse etiam præuenientem, vt infra suo loco dicam. Addunt præterea nomen prædeterminantis gratiæ, seu auxiliij, nos verò nunc ab hac voce abstinemus, quia nec in Scriptura, vel Concilijs, nec in Augustino, aut alijs Patribus, vel antiquis Theologis inuenimus ad significandam aliquam gratiam vsurpatam. Et potest esse ambigua, nam prædeterminatio, interdum significat internum propositum personæ prædeterminantis, & sic in donis gratiæ pertinet potius ad gratiam prædestinationis, vel electionis Dei, quam ad internam gratiam, de qua nunc agimus. Potest etiam significare internum impulsu immissum voluntati ad determinandam illam, & sic potest vox illa falsum sensum inducere, vt in lib. 5. videbimus.

Facilius admitti posset vox preparantis gratiæ, quia frequenter Augustinus vtitur in hac materia illis verbis, quæ secundum 70. leguntur Prouerbior. 8. Preparatur voluntas a Domino, utique per gratiam, datur ergo gratia preparans. Sed hæc etiam vox ambigua, vel multum generalis est, quia interdum significat præparationem extrinsecam, quæ fit per propositum Dei, & sic dixit Augustinus de dono perseuer. cap. 14. Prædestinatio est præscientia, & preparatio beneficiorum Dei, & in hoc sensu non spectat ad gratiam, de qua loquimur, sed ad gratiam incretam, & extrinsecam. Alio modo significat præparatio intrinsecam subiecti dispositionem, & præparationem, & sic multis etiam modis potest voluntas per gratiam præparari. Interdum enim ita præparatur, vt ipsa se præparet, & tunc illa vox non tam significat auxilium, quam actum humanum perfectum, quo voluntas se disponit cum Dei auxilio ad vltiorem gratiæ perfectionem. Aliquando verò præparatur a solo Deo, & tunc gratia præparans eadem est, quæ gratia præueniens, aut excitans, vocando, illuminando, &c. In hac verò significatione vox illa preparantis gratiæ vsitata non est. Idemque ferè est de gratia prædestinationis, quam aliqui inter auxilia ponunt, imò & prædestinationem, & præscientiam. Sed hæc non pertinent ad gratiam intrinsecam, & creatam, de qua nunc tractamus: nec propriè dicuntur auxilia, quia per se non operantur in nobis, nec nobiscum, vt postea videbimus. Concursum etiam diuinum, qui ad hæc operatur, inter has gratias actuales numeratur, quod in bono sensu verum est, & sub adiuuante gratia comprehenditur. Quomodo autem intelligendum sit, in fine libri tertij dicemus.

Secundo circa idem genus gratiæ actualis, & auxiliantis, & omnia membra eius, quæ explicuimus, oportet aduertere, sicut de actibus ipsis diximus, quod omnia esse in entitate supernaturales, alios in modo, ita etiam hoc donum gratiæ auxiliantis esse posse vel in se supernaturale absolute, vel solum ratione ordinis, seu modi, scilicet, quia in entitate sua naturalis est ordinis, datur tamen per modum beneficii gratuiti. Et primum dici potest supernaturale quoad substantiā, maximèque datur ad opera supernaturalis ordinis, quæ supernaturalia quoad substantiam esse dicuntur. Secundum dici potest supernaturale quoad modum, daturque maximè ad actus morales in substantia etiam sua naturales, licet interdum dari etiam possit, vt aliquo modo iuuans ad actus per se infusos efficiendos. Quæ partitio veram doctrinam continet: non possumus autem hoc loco illam exacte declarare, præsertim quoad membrum primum eius, quia pender ex cognitione ipsorum actuum, qui supernaturales quoad substantiam dicuntur, de quibus in secundo lib. dicturi sumus, & ideo in tertio lib. illud genus auxiliij exactè declarabimus. In altero vero membro solum est cauendum, ne illud genus auxiliij cum motionibus, vel concursibus Dei merè naturalibus

Cur prædestinatio dicitur non iungatur.

14. Preparatio, & prædestinatio vocis excluditur.

Alia in præm.

15. Hoc auxilium autem gratiæ donum est in se supernaturale in substantia, vel in modo.

turalibus confundatur contra dicta in secundo capite huius prolegomeni.

16. *Motio naturalis gratia dicitur cum non debito modo conferatur.* Ve ergo hoc explicemus, aduertimus tertio, vt motio ordinis naturalis inter auxilia gratiæ computetur, inprimis necessarium esse, vt non sit debita naturæ ex vi naturalis dignitatis, seu conditionis suæ, & consequenter neque ex vi naturalis prouidentia Dei secundum legem ordinariam ipsi naturæ consentaneam, quia, vt dixi, quidquid huiusmodi est, non pertinet ad ordinem gratiæ, sed naturæ. Nec potest securè dici, gratiam sanctificantem, & gratum facientem aliquo modo esse debitam naturæ, proprium autem auxilium gratiæ inter gratias gratum facientes computatur, vt ostendimus: oportet ergo vt non sit naturæ debitum. Deinde, & consequenter necessarium est, vt, vel in re, vel in modo aliquid in illo præ-

stando Deus exhibeat præter id, quod pertinet ad communem cursum naturæ, id est, ultra virtutem, & efficaciam causarum secundarum, prout cursus, & actus suos facere sinuntur cum generali concursu Dei. Nam quidquid hoc præciso modo sit, in substantia, & in modo merè est naturale, & fit ex virtute, & concursu debitum naturalibus causis, in quo nihil gratiæ inuenitur. Ergo vt motio aliqua ordinis naturalis gratia sit, oportet, vt aliquid speciale Deus in ea conferat, vel mutando communem causarum ordinem, vel illas aliter applicando, quam per se possent, vel alio simili modo non debito concurrente in ordine ad supernaturalem finem. Tunc autem ratio gratiæ sufficienter in tali motione saluari potest. Quod ex dicendis in libro primo clariùs intelligetur.

Finis Prolegomeni tertij.

INDEX CAPITVM PROLEGOMENI QVARTI.

De Statibus humanæ naturæ.

- C**ap. I. *An possit homo in statu puræ naturæ creari in ordine ad finem supernaturalem?*
 Cap. I I. *Vtrum potuerit homo in statu puræ naturæ creari in ordine ad naturæ integritatem; & consequenter an potuerit cum illa integritate creari?*
 Cap. I I I. *Vtrum status innocentia, seu originalis iustitiæ ultra statum puræ, & integræ naturæ aliquid agat?*
 Cap. I V. *Qualis sit gratiæ status, & quomodo cum alijs coniungi, vel ab eis separari possit?*
 Cap. V. *An status gratiæ, & originalis iustitiæ per eandem formam constituentur, ac subinde quomodo separari possint?*
 Cap. VI. *Quis, & qualis sit status hominis in natura lapsa?*
 Cap. VI I. *Vtrum homo in statu naturæ lapsæ careat libertate, quam in sua pura natura haberet?*
 Cap. VI I I. *Vtrum in statu naturæ lapsæ homo sit intrinsecè debilior ad operandum bonum, quam esset in statu puræ naturæ?*
 Cap. I X. *Vtrum in statu naturæ lapsæ debilior sit homo ad operandum, quam in pura natura, saltem ob causas extrinsecas?*

PROLE-